

Значущість бібліотечних фондів і вільного доступу до інформації, зосередженої в бібліотеках, особливо зросла в період активних суспільних перетворень, пов'язаних не лише з тенденціями самовизначення, самоствердження в умовах державності, а й з кардинальними змінами геополітичними (балансом сил у світі, розпадом біполярної моделі міжнародних відносин, зміною системи взаємодії держав як суб'єктів та ін.).

Концепція інтелектуальної свободи, яка ще в ХХ столітті стала основою бібліотечної діяльності багатьох демократичних країн (США, Федеративної Республіки Німеччини та ін.), знайшла відображення в цілому ряді міжнародних документів, зокрема «Загальній декларації прав людини», «Хартії книги» (ЮНЕСКО, 1972 р.); «Кодексі етики ІФЛА для бібліотекарів та інших інформаційних працівників» (2012 р.); «Декларації про бібліотеки, інформаційні служби та інтелектуальну свободу» (ІФЛА, 2002 р.) та ін.

У програмі діяльності ІФЛА, в структурі якого було утворено спеціальний комітет «Доступ до інформації та свобода висловлювання», ще на 1992–1997 рр. основна увага була акцентована саме на покращенні доступу до інформації [32].

Дотримання «принципу свободи доступу до інформації та свободи пошуку, отримання і поширення інформації та ідей», а також «переконання щодо потреби людей, спільнот і організацій у загальному і рівному доступі до інформації, ідей і культурних надбань для підтримання соціального, освітнього, культурного, демократичного й економічного добробуту» визначено як механізм наступального утвердження основних цінностей своєї місії і в «Стратегічних напрямках діяльності ІФЛА на 2016–2021 рр.» [30, с. 2].

Доступ до інформації, зосередженої в бібліотеках, виявив як загальні, так і специфічні особливості її формування та використання і потребує сьогодні формування нової моделі, побудованої на розумінні пріоритетів національної ідентичності, питаннях національної безпеки, перебудови економіки, науки, освіти, культури, мистецтва, нових вимірах міжкультурної комунікації. Зрозуміло, що такою моделлю формування фондів бібліотек України є ідеологія інтелектуальної свободи і доступу до інформації без цензурування, які мають на меті інтеграцію як в європейський, так і світовий інформаційний простір.

Особливо цінним для розуміння філософії практичної реалізації цієї моделі українськими бібліотеками є не лише окреслення нею основних функцій (зокрема, створення та забезпечення доступу до бібліографічних записів, надання найповнішої за обсягом інформації, гарантування доступності як місцевих, так і закордонних бібліотечних матеріалів), а й висловлення чіткої позиції щодо існування на практиці різних форм обмеження, перешкод доступу до інформації (економічних, ідеологічних, освітніх, фізичних, юридичних, соціальних тощо).

Якщо модель фондів бібліотек України, сформованих за умов тоталітарної держави, ґрунтувалась на розумінні бібліотеки і інформації як галузі соціокультурної сфери, то нова модель у національному просторі бібліотеки має ґрунтуватись на кардинально інших складових. Виділимо серед них такі: відкритість глобального суспільства; вільне переміщення інформації в сучасній концепції «світу без меж»; чинник економічного характеру,

УДК 025.7./9:[002.1:342.727]

Кобижча Н. І.,
кандидат культурології, ст. викладач кафедри
соціальних комунікацій та інформаційних наук,
Київський національний університет культури
і мистецтв (Україна, Київ), shtefanka@ukr.net

Фонди бібліотек України в умовах інтелектуальної свободи та свободи доступу до інформації

Визначено сучасні практичні та методологічні підходи до вивчення розвитку фондів бібліотек України в умовах інтелектуальної свободи та вільного доступу до інформації. Здійснена спроба дослідити проблему фондів бібліотек України як основного компонента функціонування бібліотечної системи. Проаналізовані основні параметри бібліотечних фондів у сучасній Україні. Обґрунтовано розвиток фондів бібліотек України, реактуалізацію державної політики у сфері книговидання і книгопоширення. Наведено статистичні дані щодо книговидання в Україні. Розглянуті основні наукові праці, що актуалізують проблематику дослідження.

Ключові слова: фонди, бібліотечне фондознавство, доступ до інформації.

Фонди бібліотек України є загальнодержавною, культурною та матеріальною цінністю. В умовах інтелектуальної свободи і вільного доступу до інформації проблема їх актуалізації потребує розробки як теоретичних, так і організаційних, методичних, технологічних засад. Культура суспільства усвідомлюється як сукупність духовних, моральних, інтелектуальних, етнічних та інших цінностей, вироблених людством за довгий період свого існування. Фонди бібліотек України як носії цих цінностей, як результат творчості людей і предмет їхньої праці, є за своєю природою унікальними, історично сформованими, а також засобом фіксації протягом тисячоліть збереження і передачі у часі і просторі суспільних культурних цінностей, як і кожна окрема книга.

Проблему розвитку та функціонування фондів бібліотек України як суспільно–культурно значимих у системі загальнолюдської культури варто розглядати в різних аспектах: як чинників розвитку та поширення культури в часі й просторі, як фактору та інструмента формування культурних цінностей, як вагомого механізму впливу на суспільство й людину як індивіда. Окрім того, фонди бібліотек – це складова загальнолюдської культури, оскільки всотують в собі компоненти знакової системи книги, папір, ілюстрації, технології та дизайн.

зокрема, конкурентоспроможності на ринку праці, як самої бібліотеки, так і її інтелектуальних продуктів, інформації, національної безпеки; конкурування у системі суспільних цінностей, освіти, інтелектуальних ресурсів, а не лише товарами та послугами.

У статті здійснено спробу осмислити проблему фондів бібліотек України як основного компонента функціонування бібліотечної системи, як важливого механізму міжкультурної комунікації та збереження культурних цінностей, що характеризується сьогодні новими соціальними трансформаціями, новою культурною реальністю, яка на думку багатьох вчених розглядається як спосіб буття в умовах інформаційного суспільства, а отже в умовах інтелектуальної свободи та свободи доступу до інформації.

Це безумовно вимагає розробки теоретичних засад, нових методів, пошуку самої моделі використання інтелектуального потенціалу, зосередженого у фондах бібліотек України з урахуванням інтенсифікації міжкультурної комунікації, наближення їх до світових стандартів, збереження національних особливостей, здобутків та традицій українських бібліотек.

Мета статті – дослідити стан та тенденції розвитку фондів бібліотек України в умовах інтелектуальної свободи та свободи доступу до інформації.

Проблема трансформації бібліотеки до нового українського соціуму на підґрунті різних складових свободи доступу до інформації розкривається в працях українських вчених І. Давидової., О. Воскобойнікової–Гузевої, В. Горового, М. Сенченка, М. Слободяника, Л. Петрової, Т. Новальської, Г. Шемаєвої, А. Соляник, Л. Мухи, Н. Кушнарєнко, В. Пашкової, М. Низового, В. Маркової, В. Ільганаєвої, Т. Павлуши, Г. Новікової, М. Лозовика, Г. Юхимця, М. Васильченка, Т. Гранчак, І. Бондарєнко, Ю. Горбаня, А. Мураховського та ін.

Методологічною основою дослідження є загально-теоретичні методи дослідження: аналіз та синтез, хронологічний, системний, порівняльний, абстрактно-логічний, які дозволили дослідити особливості функціонування фондів бібліотек України в умовах інтелектуальної свободи та свободи доступу до інформації.

Результати й обговорення. Фонди бібліотек сучасної України характеризуються наступними параметрами: на сьогодні бібліотечна мережа нараховує близько 40 тис. бібліотек державної та комунальної власності, відомчого підпорядкування. Вона складається з мережі публічних (у тому числі спеціалізованих для дітей, юнацтва), технічних, сільськогосподарських, медичних, академічних, освітянських бібліотек та бібліотек вищих навчальних закладів, а також бібліотек для сліпих.

Бібліотечний фонд публічних бібліотек універсальної тематики становить близько 235 млн. одиниць; сукупний бібліотечний фонд бібліотечно-інформаційної мережі Національної академії наук разом з двома її науково-методичними центрами становить понад 32 млн. примірників; науково-технічні бібліотеки України нараховують у бібліотечному фонді 7,8 млн. примірників; фонд сільськогосподарських бібліотек налічує понад 21 млн. примірників; медичні бібліотеки – видання загальною кількістю понад 22 млн. примірників; освітянських бібліотек України – становить 333,2 млн. примірників документів; бібліотеки вищих навчальних –

120,7 млн. примірників; мережа бібліотек для сліпих – понад 1 млн. 162 тис. одиниць зберігання [31].

Отже, з однієї сторони маємо накопичену у фондах бібліотек інформацію, з другої – це ще не означає, що українському суспільству сьогодні автоматично гарантовано широкий доступ до неї. За роки існування СРСР (а це сімдесят років) завдяки державній політиці, організаційно-управлінським структурам, які творили вказівки, рекомендації із центру, було досягнуто мети – фонди бібліотек усіх рівнів відповідали пануючій марксистсько-ленінській ідеології і її надуманим принципам. За своїми змістовими домінантами бібліотечні фонди і доступ до них, що сформувалися у дусі комуністичної ідеології, в тоталітарному просторі ідеологічного контролю та цензури, авторитаризму представляли в світовому просторі явище, що було сформоване як абсолютно особливе. В його основі були як загальнокультурні, економічні, так і загальноідеологічні складові [14, с. 133–135].

Монополізм держави в гуманітарній сфері, складовою якої була і бібліотечна система, став особливо відчутним у другій половині ХХ століття, породивши кризові явища у всіх сферах життя. Характерною особливістю радянського інформаційного простору бібліотеки, її фондів, їх моделі було те, що в кінцевому результаті вільного доступу до джерел інформації не було.

Децентралізація, лібералізація, забезпечення якості і отримання відповідних знань, рівність можливостей і шансів для доступу до фондів (а отже до інформації) висувають нові вимоги до філософії функціонування бібліотечної системи в інформаційно-технологічну епоху.

У науковому дискурсі саме параметри фондів України (як кількісні, так і якісні, їхній духовний потенціал) стали відправною домінантою в наукових пошуках українських дослідників.

Необхідність і прагнення українських учених різноаспектно, з нових методологічних позицій підійти до розуміння соціокультурної значимості фондів бібліотек України в умовах демократизації суспільного життя, пошуки шляхів розробки національно зорієнтованих концепцій їхнього розвитку на основі опанування зарубіжних методик, традицій вивчення фондознавства, свободи доступу до інформації, міжкультурної книжкової комунікації та ін. засвідчує, на нашу думку, про перехід дослідницької практики українського бібліотекознавства до поліпарадигмальності.

Сучасна бібліотечна система, а також її фонди постали перед потребою вироблення нової стратегії розвитку, в основі якої має бути сприяння створенню ефективного національного простору з тим, щоб, з однієї сторони, бути конкурентоспроможним у світових безповоротних глобалізаційних процесах, а з другої – не втратити самотність у процесі трансформаційних змін, модернізації і зберегти національні джерела, культурно-історичні традиції, звичаї, обряди, мораль, релігію у вимірі загальнолюдських цінностей.

Не можна розглядати розвиток фондів бібліотек України, їх реактуалізацію без аналізу державної політики у сфері книговидавництва і книгопоширення, яка мала б бути спрямованою на забезпечення духовного відродження нації, забезпечення необхідних ресурсів для книговидавництва (хоча б зберегти на рівні

Української РСР), не знищуючи потужних державних видавництв, заохочення розвитку приватних, в т.ч. поліграфічних підприємств. На думку експертів лише чотири видавництва України («Дніпро», «Український письменник», «Веселка», «Українська енциклопедія») могли б поповнювати щорічно публічні бібліотеки і надавати українському читачеві, користувачам бібліотеку з трьох тисяч книг [1; 17; 23].

На жаль, державна підтримка українського книговидання (зокрема випуск книжок за програмою «Українська книга») ще не є результативною і не відповідає національним інтересам України. Адже наклад книг у вищезгаданій програмі в 1–2 тисячі примірників аж ніяк не спрямований на оновлення інформаційного простору, складовою якого є фонди бібліотек України.

Збільшивши наклад книг за державної підтримки, можна було б говорити про процес оновлення фондів бібліотек, їх реактуалізацію у вимірі національних пріоритетів української держави. Звернемося до статистичних даних. Один з важливих параметрів – середній наклад книжкових видань¹. Так, станом на 1991 рік (напередодні незалежності України, тобто в УРСР) середній наклад україномовних книг і брошур становив 31,9 тис. примірників, а російськомовних 18,2 тис. примірників. У незалежній Україні середній наклад україномовної книжки – це 1,9 тис. примірників, а російськомовної – 3,6 тис. примірників.

Якщо виходити з того, що кожна культура має мати свою перспективу, то і фонди бібліотек, які визначили європейський шлях розвитку, мають бути проукраїнськими, мовоцентричними, переорієнтовані на загальнолюдські цінності. Ця думка підтверджується статистичними даними книговидання у всіх країнах модерної Європи, яке є мовно та літературноцентричним (мається на увазі, що видання художньої літератури у книговиданні посідає основне місце).

Нижче наведена таблиця «Питома вага художньої літератури у європейських країнах» 2015 р.

Країна	Назви
Болгарія	37,5%
Чехія	29,0%
Литва	26,9%
Румунія (2009–2013 рр.)	31–33,6%
Польща	26,7%
Угорщина	25,8%
Латвія	24,0%
Україна	13,5%

Вкрай критичною є ситуація і з книговиданням літератури для дітей: за 25 років незалежності (1992–2015 рр.) видано лише 136 млн. примірників книг. Знову ж–таки звернемося до таблиці «Видання дитячої літератури в європейських країнах»:

Країна	Назви	До всього книговидання (у %)
Іспанія 2013 р.	10675	12,0%
Польща 2015 р.	2071	6,2%
Італія	4621	8,0%
Чехія 2015 р.	1955	10,7%
Словакія 2014 р.	993	7,8%
Швеція 2015 р.	2177	13,8%
Росія 2015 р.	6618	5,9%
Україна 2015 р.	1057	5,3%

Наведені порівняльні параметри випуску друкованої продукції свідчать, що державна політика книговидання щодо бібліотек і поповнення їх фондів є дискримінаційною і порушує конституційні права на забезпечення доступу до історії, знань, правди, національного відродження, а отже формування національної свідомості українців [4].

Забезпечення громадян надійною в обігу інформацією в умовах нових технологічних та соціальних викликів потребує здійснення заходів по адаптації діяльності бібліотек до нових культурних реалій. Першочерговими в цьому плані є: розробка національного законодавства, утворення національних структур (в даному разі бібліотек), відповідальних за його реалізацію; оптимізація підготовки кадрів (в т.ч. наукових); інституалізація нових наукових напрямів досліджень та ін.

Ці адаптаційні заходи можна визначити і як такі, що є «випереджальними», тобто зі сторони політики влади мають бути передбачені заходи, що спрямовані проти надання користувачам недостовірної інформації, дезінформації, обмеження доступу до інформації.

За роки незалежності в Україні закладено основи нової бібліотечної політики, пріоритетами якої є забезпечення прав людини на свободу слова та інформацію, гарантування вільного і рівноправного доступу до інформації. В цілому ряді законодавчих документів, зокрема Законах України «Про бібліотеки та бібліотечну справу» (1995), «Про обов'язковий примірник документів» (1999), «Положенні про систему депозитарного зберігання бібліотечних фондів України» (1997), «Програмі збереження бібліотечних і архівних фондів на 2000–2005 рр.» (1999), «Інструкції про зберігання книжкових фондів державних бібліотек України» (1993) та ін., чітко відстежується принципово нове розуміння бібліотечних фондів України як об'єктів соціокультурної значимості, які, крім наукової, культурно–історичної, інформаційної, є і фінансовим, матеріальним капіталом держави, що в умовах інформатизації потребує соціального та технологічного захисту. Окрім того, принципово важливим при цьому є виявлення діалектичної залежності між рівнем збереження і доступності фондів бібліотек як передумови задоволення потреб користувачів у інформації.

Серед значимих законодавчих актів, які в значно більшій мірі узгоджуються з сучасними європейськими стратегіями культурної політики, є прийняття Кабінетом Міністрів України національних програм:

¹ Інформація подається за даними щорічної статистики збірника «Друк України».

«Документальна пам'ять України», «Програма збереження бібліотечних та архівних фондів на 2000–2005 рр.»; «Положення про Державний реєстр національного культурного надбання» та ін.

Рівний доступ до інформації знань і культурного надбання визначено пріоритетом діяльності бібліотек і знайшло детальне обґрунтування як в «Стратегії розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» [31], так і в «Концепції якісних змін задля забезпечення сталого розвитку (до 2025 р.)» Української бібліотечної асоціації [19].

У загальних рисах, у цих документах відстежується розуміння бібліотеки як соціокультурного інституту, який є джерелом інновацій, що суттєво впливають на економічні та соціальні процеси, важливим чинником сталого розвитку і національної безпеки країни, активної діяльності громадськості, а найголовніше – задоволення культурних потреб громадян в інформації.

Реалізація пріоритету в діяльності бібліотек щодо вільного доступу до інформації яскраво ілюструється на початку 90–х років ХХ ст. на прикладі принципового реформування організаційної структури бібліотек, яким було надано статус «національних». Бібліотеки означили це чітко в своїх статутних документах і, вибравши цивілізаційний підхід, ввели в науковий обіг нові джерела, імена; в науковій діяльності на підставі нової теоретичної і джерельної бази повернулися до вивчення, дослідження раніше табуйованих тем та ін.

Новітні підходи в методології бібліотекознавчих досліджень кінця ХХ – початку ХХІ ст., як зазначає О. Воскобойнікова–Гузева, позначилися «цілою низкою оригінальних теоретичних досліджень, які суттєво оновлюють парадигму розвитку сучасної бібліотеки і бібліотечно–інформаційної сфери в цілому» [5].

Ще в «Концепції розвитку бібліотечної справи на Україні до 2005 р.» при визначенні перспективних шляхів розвитку бібліотечної справи відразу після проголошення державного суверенітету відзначалось, що «збирання та збереження документів про Україну» можливе лише на основі державної бібліотечної політики, яка б урахувала політичні реалії та можливості науково–технічного прогресу, а «національне і духовне відродження народу вимагає кардинального оновлення бібліотечної справи в цілому» [15, с. 2]. Філософським підґрунтям оновлення бібліотечної діяльності мали стати «принципи демократизації, гуманізації, відродження духовності з урахуванням інтересів кожного читача та різних соціальних груп [15, с. 8].

Визначенню теоретико–методологічного підґрунтя трансформації бібліотеки в умовах інформатизації всіх сфер суспільного життя, національного відродження, позбавлення заполітизованості у формуванні національних інформаційних ресурсів присвячено ряд докторських і кандидатських дисертацій, монографічних досліджень українських вчених–бібліотекознавців. Зокрема, М. С. Слободяником у докторській дисертації «Наукова бібліотека: еволюція структури і функцій в період освоєння інформаційних технологій» (1995 р.) [25] на теоретико–методологічному рівні доведено, що реалізація бібліотекознавчої концепції системно–комунікаційної моделі бібліотеки в нових умовах освоєння інформаційних технологій як одне із пріоритетних

завдань передбачає визначення методології формування національного бібліотечно–інформаційного ресурсу держави, кумуляцію світового інформаційного потоку, збереження власних історико–культурних фондів, забезпечення вільного доступу національних інформаційних ресурсів для суспільства в цілому і кожного громадянина зокрема.

Методологічне підґрунтя для дослідження фондів бібліотек України в умовах соціально–економічних змін, поетапної трансформації і, власне, розробки системної моделі сучасної української бібліотеки становлять дисертаційні дослідження доктора педагогічних наук Л. Г. Петрової [21], доктора наук із соціальних комунікацій І. О. Давидової [10], доктора педагогічних наук А. А. Соляник [28], доктора наук із соціальних комунікацій О. В. Воскобойнікової–Гузевої [5]. Остання в дисертаційному дослідженні «Бібліотечно–інформаційна сфера України в контексті суспільних трансформацій кінця ХХ ст. – 10–х рр. ХХІ ст.: концепції стратегічного розвитку, динаміка змін, перспективи» сформувала семиелементну модернізаційну модель розвитку бібліотеки. Результати дослідження авторки дають прогностичне бачення розуміння ускладненого загальною соціально–економічною та політичною кризою, інформаційними війнами трансформаційного етапу бібліотечно–інформаційної сфери в країні, наступного переходу до «етапу стабілізації системи та її основних ланок», вироблення механізмів довгострокової стратегії і системи взаємопов'язаних державних цільових програм розвитку бібліотечно–інформаційної сфери. В числі таких пріоритетних цільових програм пріоритетною, на нашу думку, має бути довгострокова комплексна програма формування національного інформаційного простору, підтримки національного фонду на різних рівнях його функціонування, орієнтована на державне регулювання і створення умов для забезпечення інтелектуальних свобод і вільного доступу до інформації.

Концептуальним засадам формування державної політики України в галузі книговидавництва та книгорозповсюдження присвячена кандидатська дисертація А. Мураховського [17]. Окрім того, на черзі в інструментарії стратегічних досліджень українського фахового наукового соціуму сьогодні актуалізація започаткованої і дослідженої Н. Кушнарєнко ще на початку 90–х рр. ХХ ст. проблеми формування красназвничих фондів бібліотек [16]; інноваційної політики як стратегії розвитку бібліотек (І. Давидова) [10]; діяльності бібліотек як суб'єктів політичної комунікації (Т. Гранчак) [9]; вплив формування в Україні інформаційного суспільства на комплектування бібліотек як загальнодоступної інформаційної бази та інформаційних центрів постіндустріального суспільства (В. Горючий) [8]; коеволуції та наукової комунікації (Г. Шемаєва) [35]; довідково–бібліографічного обслуговування (Т. Добко) [11]; читачо–центристський напрям (Т. Новальська) [18] та ін.

Цей перелік наукових праць засвідчує не лише актуалізацію проблеми гуманістичної місії бібліотеки як соціального інституту, а й формування нової парадигми її розвитку як учасника інформаційного ринку, який базується на знаннях, а отже на інформації і свободі доступу до неї. У наукових працях новітнього періоду саме таке розуміння розвитку сучасної бібліотеки розглядається як умова її конкурентоспроможності на ринку інформаційних продуктів і послуг.

З цілком несподіваної сторони (про це зазначає і сам автор дослідження) розглядає сучасну бібліотеку американський соціолог, професор Університету Вісконсін–Медисон Ерик Олін Райт у своїй статті «Як бути антикапіталістом у XXI столітті». Досліджуючи стан капіталізму у сучасному світі, автор подає типологічний аналіз антикапіталістичних стратегій, розглядає «реальні утопії» як способи практичного створення більш справедливих і гуманних альтернативних варіантів світоустрою у формі вже чинних інститутів або пропозицій щодо створення нових інститутів за допомогою соціальних перетворень і державної політики. Розглядаючи життєздатні альтернативи, які приборкують капіталізм і руйнують його з середини, Е. О. Райт саме *публічну бібліотеку* «як досить старий інститут властивий усім капіталістичним суспільствам» розглядає як таку, що *втілює принцип доступності та розподілу*, який за своєю суттю є антикапіталістичним. Порівнюючи процес доступності книг у книгарні й бібліотеці, Е. О. Райт зазначає, що якщо в книгарні розподіл працює за принципом «кожному за можливістю платити», то в бібліотеці працює принцип «кожному за потребами» [24].

Теоретичні, емпіричні та організаційні проблеми розвитку фондів бібліотек України в національному вимірі свідчать як про досягнення в цьому напрямі, так і проблеми. До досягнень *теоретичних*, безперечно, слід віднести: звільнення від ідеологічної цензури; свободу доступу до фондів і інформації; відхід від монотеоретичної, ідеологічно детермінованої методології і вивчення проблематики фондів у контексті доступу інформації до поліметодології, поліпарадигмальності національно зорієнтованих теорій, що враховують національну культурно–історичну, інституціональну специфіку і традиції; включеність у міжнародні практично–організаційні та дослідницькі проекти; захисти кандидатських та докторських дисертацій з цього напрямку; обговорення актуальної проблематики фондів на всеукраїнських та міжнародних конференціях; підготовка публікацій у профільних фахових виданнях; адаптація і опанування теоретичного, методологічного та інструментального досвіду західного аналізу з метою використання для осмислення трансформаційних процесів фондорозвитку української бібліотечної галузі; технологізація (комп'ютеризація) досліджень спричинили трансформацію і нові виміри комунікації вчених, практиків, якісно новий доступ до інформації і знань; урізноманітнення та значна трансформація змістових доміант поняттєвого апарату (про що свідчать не лише галузеві словники, а й тлумачні та ін.), що розширило включеність у світовий науковий та практичний дискурс.

У *емпіричному вимірі* важливими стало систематичне проведення емпіричних досліджень; створення баз та архівів даних; розробка, вдосконалення дослідницьких методів та інструментарію.

В *організаційно–методичному* плані такими ознаками є: утворення дослідницьких колективів; структурне оновлення бібліотечних установ, які формують фонди і вивчають фондову проблематику; оновлення змісту дисциплін навчальних закладів різного рівня акредитації; наукові видання (монографії індивідуальні і колективні); підготовка підручників, посібників; процес інституалізації у формі і рамках національних

і міжнародних громадських, професійних об'єднань (асоціацій, спілок) тощо.

Проблематика фондів у контексті їх мобільності, доступності інтелектуальної свободи реалізована публікацією *монографій*, в яких аналізуються характерні тенденції їхнього розвитку в сучасній Україні. Серед основних, що мають значимий вплив на розвиток бібліотекознавчої думки, свідчать про прагнення учених галузі розробляти національні теорії, підходи, концепції розуміння динаміки фондів, осмислення ролі бібліотек у забезпеченні вільного доступу до інформації для всіх суспільних груп, в першу чергу слід зазначити такі: В. Пашкова «Національні бібліотечні асоціації» [20], Л. Петрова «Бібліотека в умовах суспільно–економічних змін» [21], Т. Добко «Довідково–бібліографічна діяльність наукових бібліотек Національної Академії Наук України: становлення, та розвиток (XX ст. – перше десятиліття XXI ст.)» [11], Г. Швецова–[Водка] «Документ і книга в системі соціальних комунікацій» [34], М. Слободяник «Наукова бібліотека: еволюція структури і функцій» [26], Г. Шемаєва Електронні ресурси бібліотек України в системі наукових комунікацій» [35], В. Ільганаєва «Бібліотечна освіта: нова парадигма розвитку» [13]. Якщо знайти спільний знаменник у цих фундаментальних працях, то, на думку автора, він полягає в наступному: вони мають не лише науково–теоретичний резонанс в Україні і серед зарубіжної наукової спільноти, а й безумовно збагатили теоретико–методологічні підходи до вивчення особливостей та специфіки трансформаційних процесів у бібліотечній галузі України; спрямували на опанування зарубіжного наукового досвіду. Можна впевнено констатувати, що саме з появою цих праць розпочався процес національно зорієнтованих досліджень, утвердження і осмислення процесів трансформації поняттєвого апарату, нової словникової бази. Такі поняття, категорії, серед яких «інтелектуальна свобода» і «доступ до інформації», «книжкове пам'яткознавство» та ін., набули особливої актуальності в процесі наукового аналізу трансформаційних процесів в українському суспільстві, складовою якого є бібліотека і її фонди. До наукового обігу бібліотечного фондознавства вводяться науковцями І. Бондаренко, Ю. Горбанем системне уявлення про зберігання бібліотечних фондів як явище, що одночасно охоплює процеси формування і фондовикористання, що збагачує сучасне бібліотекознавство новими знаннями про зберігання книжкових пам'яток як культурних цінностей в бібліотеках України [7], зміст меморіальної функції бібліотеки, яка має концептуальне значення для зміни існуючої парадигми «володіння або доступ» на перспективнішу «володіння для доступу» [2].

Нарешті, програмно–цільове формування ресурсів наукової бібліотеки в умовах глобальної трансформації суспільства та проникнення електронної комунікації в усі сфери життєдіяльності українського соціуму є головним завданням досліджуваної Інститутом бібліотекознавства НБУВ відомчої теми «Інформаційно–комунікаційна діяльність наукових бібліотек як фактор розвитку суспільства знань» (науковий керівник О. М. Василенко) [3]. Наукова бібліотекознавча спільнота, інформаціологи очікують від дослідників новітню модель інформаційно–комунікаційної діяльності наукової бібліотеки, спрямованої на забезпечення основних

напрямів розвитку інформаційного суспільства в Україні, вироблення кардинальних підходів до формування та збереження фондів бібліотек, забезпечення відкритості інтелектуальних свобод громадян і вільного доступу до інформаційних ресурсів.

Характерною особливістю бібліотекознавчої науки є розгляд актуальних проблем розвитку бібліотек в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів, розповсюдження нових інформаційно-комунікаційних технологій, створення кардинально нових умов для інформаційного оновлення, доступності інформації (в тому числі свободи до неї як в інтересах особи так і інноваційного суспільного розвитку). За таких умов фонди бібліотек України розглядаються не лише як інформаційний ресурс, а й стратегічний ресурс держави з новою філософією життя, розвитку науки, техніки, освіти, культури, реалізації прав громадян на вільний доступ до інформації.

Висновки. Проблема, що заявлена у статті, є вкрай актуальною і має широкий спектр аспектів, які потребують як наукового, законодавчого вирішення, так і реалізації практичних заходів, що пов'язані з актуалізацією фондів бібліотек України у вимірі національних пріоритетів. Яскравими прикладами практичних кроків в цьому напрямі є відкриття Національною бібліотекою ім. В. І. Вернадського НАН України вільного доступу до дисертаційних досліджень, впровадження для класифікації документів і, власне, організації інформації в установах та організаціях України Універсальної десятикової класифікації (УДК) як міжнародної класифікаційної системи з ліцензійним правом її адаптації до специфіки документних ресурсів і потреб інформаційних установ держави (про що зазначено в постанові Кабінету Міністрів України №177 від 23.03.2017 р.), а також розширює можливості інтеграції її документно-інформаційного потенціалу із світовим.

Бібліотечно-інформаційна сфера нагально потребує залучення профільних державних інституцій, бібліотекознавців, науковців-інформаціологів, видавців, бібліотечної спільноти до створення організаційних, нормативно-правових та культурологічних умов для перетворення вітчизняної видавничої справи на культурну індустрію європейського зразка, формування в Україні єдиного книжкового ринку, забезпечення за допомогою вітчизняної книги вільного доступу громадян до всіх сфер сучасних знань. Це стане підґрунтям формування нової філософії документозабезпечення бібліотек в умовах цивілізаційних викликів, здійснення реально державної політики і її актуалізації у вимірі національних пріоритетів; широкого запровадження, реструктуризації і актуалізації національно-культурних державних цільових програм, пов'язаних з популяризацією української книги і читання в Україні.

Стали очевидними потреби прискорення результативної гармонізації та адаптації національного бібліотечно-інформаційного законодавства до міжнародного, підсилення державного контролю за розробкою підзаконних актів, нормативно-правової бази формування та функціонування національного інформаційного простору, інноваційних підходів у самій системі підготовки кадрів для бібліотек і бібліографуючих установ, дальшого вдосконалення фондознавчої складової вищої бібліотечно-інформаційної освіти в Україні.

1. Афонін О. В. Українська книга в контексті світового книговидавництва [Текст] / О. В. Афонін, М. І. Сенченко; Держ. наук. установа «Книжкова палата України ім. І. Федорова». – Київ: Кн. палата України, 2009. – 277 с.

2. Бондаренко І. О. Зберігання бібліотечних фондів України в умовах інформатизації суспільства [Текст]: автореф. дис. канд. пед. наук: 07.00.08 / Ірина Олександрівна Бондаренко. – Харків, 2006. – 20 с.

3. Василенко О. М. Інформаційно-комунікаційна діяльність наукової бібліотеки в контексті наукового дослідження [Текст] / О. М. Василенко // Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного простору: матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 21–23 жовт. 2014 р.) / НАН України; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, рада директорів б-к та інформ. працівників – членів МААН. – Київ, 2014. – С.9–12.

4. Випуск видавничої продукції в Україні в 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrbook.net/statistika/statistika_2015_1_kv.htm. – Назва з екрана.

5. Воскобойнікова-Гузєва О. В. Бібліотечно-інформаційна сфера України в контексті суспільних трансформацій кінця ХХ ст. – 10-х років ХХІ ст.: концепції стратегічного розвитку, динаміка змін, перспективи [Текст]: автореф. дис. ... д-ра наук з соціальних комунікацій: 27.00.03 / Олена Вікторівна Воскобойнікова – Гузєва; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2014. – 36 с.

6. Воскобойнікова-Гузєва О. В. Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація [Текст]: монографія / О. В. Воскобойнікова-Гузєва; наук. ред. Г. І. Ковальчук; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ: Академперіодика, 2014. – 362 с.

7. Горбань Ю. І. Зберігання книжкових пам'яток як культурних цінностей в бібліотеках України [Текст]: автореф. дис. ... канд. культурології: 26.00.01 / Горбань Юрій Іванович; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – Київ, 2013. – 16 с.

8. Горовий В. М. Соціальні інформаційні бази і розвиток бібліотечно-інформаційного потенціалу (1991–2006 рр.) [Текст]: автореф. дис. ... докт. іст. наук: 07.00.08 / Горовий Валерій Микитович; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2006. – 35 с.

9. Гранчак Т. Ю. Бібліотека в системі політичної комунікації [Текст]: автореф. дис. ... д-ра наук із соц. комунікацій: 27.00.03 / Гранчак Тетяна Юріївна; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2012. – 35 с.

10. Давидова І. О. Інноваційна політика бібліотек України: зміст та стратегії розвитку в інформаційному суспільстві [Текст]: автореф. дис. ... д-ра наук із соц. комунікацій: 27.00.03 / Давидова Ірина Олександрівна. – Харків, 2008. – 51 с.

11. Добко Т. Довідково-бібліографічна діяльність наукових бібліотек Національної академії наук України: становлення та розвиток (ХХ ст. – перше десятиліття ХХІ ст.) [Текст]: монографія / Т. Добко. – Київ, 2013. – 376 с.

12. Домаранська А. Соціокультурний вимір соціальної стратифікації українського суспільства [Текст] / А. Домаранська // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2015. – №2. – С.52–69.

13. Ільганаєва В. О. Бібліотечна освіта: нова парадигма розвитку [Текст]: монографія / В. О. Ільганаєва; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ: Ред. журн. «Бібліотечний вісник», 1996. – 253 с.

14. Каракоз О. О. Цензура в публічних бібліотеках України, 1917–1939 рр. [Текст]: монографія. – Київ: Вид-во Ліра-К, 2015. – 180 с.

15. Концепція розвитку бібліотечної справи на Україні до 2005 р. [Текст]: проект / М. І. Сенченко (голова наук. колективу) та ін.; М-во культури України; АН України. – Київ, 1992. – 16 с.

16. Кушнарєнко Н. М. Бібліотечне краєзнавство: теоретико-методологічний аспект [Текст]: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 05.25.03 – бібліотекознавство і бібліографознавство / Кушнарєнко Наталя Миколаївна; МДІК. – Москва, 1993. – 33 с. – (Рос. мова).

17. Мураховський А. Л. Концептуальні засади державної політики України в галузі книговидавництва та книго розповсюдження [Текст]: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.03 / Мураховський Анатолій Леонідович; Харків. держ. акад. культури. – Харків, 2015. – 18 с.

18. Новальська Т. Український читач у бібліотекознавчих дослідженнях (кінець ХІХ – поч. ХХІ ст.) [Текст]: монографія / Т. Новальська. – Київ, 2005. – 252 с.

19. Пашкова В. С. Інтелектуальна свобода та доступ до інформації в бібліотеках: зарубіжний досвід [Текст] / В. С. Пашкова; Міжнародн. фонд «Відродження»; Укр. бібліотечна асоціація; Київськ. держ. ін-т культури. – Київ: Афіна, 1996. – 48 с.
20. Пашкова В. С. Національні бібліотечні асоціації: 1870–2008 [Текст]: монографія / В. С. Пашкова. – Харків: Акта, 2009. – 336 с.
21. Петрова Л. Г. Соціально-економічні аспекти розвитку бібліотек України у сучасних умовах [Текст]: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 07.00.08 / Людмила Григорівна Петрова; Харківська держ. академія культури. – Харків, 2006. – 45 с.
22. Посткоммунистические трансформации: векторы, измерения, содержание [Текст] / под ред. О. Д. Куценко, С. С. Бабенко. – Харьков: Изд. центр Харьков. нац. ун-та им. В. Н. Каразина, 2004. – 418 с.
23. Сенченко М. Світове книговидання і випуск творів друку в Україні [Текст] / М. Сенченко // Вісн. Кн. палати. – 2003. – №4. – С.3.
24. Райт Е. О. Як бути антикапіталістом у XXI столітті [Текст] / Е. О. Райт // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2016. – №4. – С.13–19.
25. Слободяник М. С. Наукова бібліотека: еволюція структури і функцій в період освоєння інформаційних технологій [Текст]: автореф. дис. ... д-ра іст. наук / Михайло Семенович Слободяник; НАН України, ЦНБ ім. В. І. Вернадського. – К., 1995. – 45 с.
26. Слободяник М. С. Наукова бібліотека: еволюція структури і функцій [Текст]: монографія / М. С. Слободяник; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 1995. – 268 с.
27. Соляник А. А. Система документопостачання бібліотечних фондів: закономірності розвитку [Текст]: монографія / А. А. Соляник; Харків. держ. акад. культури. – Харків: ХДАК, 2005. – 230 с.
28. Соляник А. А. Система документопостачання фондів бібліотек України: теоретико-методологічний аспект [Текст]: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 07.00.08 / Соляник Алла Анатоліївна; Харків. держ. акад. культури. – Харків, 2006. – 45 с.
29. Статут державної установи «Український інститут книги» [Електронний ресурс]: затв. наказом М-ва культури України 30 груд. 2016 р., №1276. – Режим доступу: http://195.78.68.75/mcu/control/uk/publish/article?art_id=24_5224945&cat_id=245224937
30. Стратегічний план ІФЛА, 2016–2021 [р.п.] [Електронний ресурс]: прийнято Правлінням ІФЛА, грудень 2015 р. / перекл. з англ. Кн. палати України. – Режим доступу: www.ukrbook.net/ifla.pdf / – Назва з екрана.
31. Стратегія розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України»: проект [Електронний ресурс] // Ліга. Закон: Головний правовий портал України. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT1592.html. – Назва з екрана.
32. Среднесрочная программа, 1992–1997 IFLA [Текст] / сост.: Проф. бюро ИФЛА; ред. К. Хоуп. – Гаага: ИФЛА, 1992. – 105 с.
33. Ціннісна складова модернізаційних процесів у сучасному соціумі України [Текст] / [Балакірева О. М., Геєць В. М., Сіденко В. Р. та ін.]; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». – Київ, 2014. – 340 с.: табл., рис.
34. Швецова Г. М. Документ і книга в системі соціальних комунікацій [Текст]: автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.08 / Швецова Галина Миколаївна; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2002. – 32 с.
35. Шемаєва Г. В. Електронні ресурси бібліотек України в системі наукових комунікацій [Текст]: монографія / Г. В. Шемаєва; Харк. держ. акад. культури. – Харків: ХДАК, 2008. – 289 с.

References

1. Afonin O. V. *Ukrain's'ka knyga v konteksti svitovogo knygovydannja* [Текст] / O. V. Afonin, M. I. Senchenko; Derzh. nauk. ustanova «Knyzhkova palata Ukrainy im. I. Fedorova». – Kyi'v: Kn. palata Ukrainy, 2009. – 277 s.
2. Bondarenko I. O. *Zberigannja biblioteknyh fondiv Ukrainy v umovah informatyzacii' suspil'stva* [Текст]: avto-ref. dys. kand. ped. nauk: 07.00.08 / Iryna Oleksandrivna Bondarenko. – Harkiv, 2006. – 20 s.
3. Vasylenko O. M. *Informacijno-komunikacijna dij'al'nist' naukovoї' biblioteki v konteksti naukovogo doslidzhennja* [Текст] / O. M. Vasylenko // *Misce i rol' bibliotek u formuvanni nacional'nogo informacijnogo prostoru: materialy Mizhnar. nauk. konf. (Kyj'v, 21–23 zhovt. 2014 r.)* / NAN Ukrainy; Nac. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernads'kogo, rada dyrektoriv b-k ta inform. pracivnykiv – chleniv MAAN. – Kyj'v, 2014. – S.9–12.
4. *Vypusk vydavnychoї' produkcii' v Ukraini v 2015 r.* [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.ukrbook.net/statistika/statistika_2015_1_kv.htm. – Nazva z ekrana.
5. Voskobjnikova–Guzjeva O. V. *Bibliotekno–informacijna sfera Ukrainy v konteksti suspil'nyh transformacij kincja XX st. – 10–h rokiv XXI st.: koncepcii' strategichnogo rozvytku, dynamika zmin, perspektyvy* [Текст]: avto-ref. dys. ... d-ra nauk z social'nyh komunikacij: 27.00.03 / Olena Viktorivna Voskobjnikova – Guzjeva; NAN Ukrainy, Nac. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernads'kogo. – Kyj'v, 2014. – 36 s.
6. Voskobjnikova–Guzjeva O. V. *Strategii' rozvytku bibliotekno–informacijnoi' sfery Ukrainy: genezys, koncepcii', modernizacija* [Текст]: monografija / O. V. Voskobjnikova–Guzjeva; nauk. red. G. I. Koval'chuk; NAN Ukrainy, Nac. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernads'kogo. – Kyj'v: Akadempriodyka, 2014. – 362 s.
7. Gorban' Ju. I. *Zberigannja knyzhkovykh pam'jatok jak kul'turnykh cinnostej v bibliotekah Ukrainy* [Текст]: avto-ref. dys. ... kand.. kul'turologii': 26.00.01 / Gorban' Jurij Ivanovyh; Kyj'v. nac. un-t kul'tury i mystectv. – Kyj'v, 2013. – 16 s.
8. Gorovyj V. M. *Social'ni informacijni bazy i rozvytok biblioteknogo informacijnogo potencialu (1991–2006 rr.)* [Текст]: avto-ref. dys. ... dokt. ist. nauk: 07.00.08 / Gorovyj Valerij Mykytovykh; NAN Ukrainy, Nac. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernads'kogo. – Kyj'v, 2006. – 35 s.
9. Granchak T. Ju. *Biblioteka v systemi politychnoi' komunikacij'* [Текст]: avto-ref. dys. ... d-ra nauk iz soc. komunikacij: 27.00.03 / Granchak Tetjana Jurii'vna; NAN Ukrainy, Nac. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernads'kogo. – Kyj'v, 2012. – 35 s.
10. Davydova I. O. *Innovacijna polityka bibliotek Ukrainy: zmist ta strategii' rozvytku v informacijnomu suspil'stvi* [Текст]: avto-ref. dys. ... d-ra nauk iz soc. komunikacij: 27.00.03 / Davydova Iryna Oleksandrivna. – Harkiv, 2008. – 51 s.
11. Dobko T. *Dovidkovo–bibliografichna dij'al'nist' naukovykh bibliotek Nacional'noi' akademii' nauk Ukrainy: stanovlennja ta rozvytok (XX st. – pershe desjatlittja XXI st.)* [Текст]: monografija / T. Dobko. – Kyj'v, 2013. – 376 s.
12. Domarans'ka A. *Sociokul'turnyj vymir social'noi' stratyfikacii' ukrai'ns'kogo suspil'stva* [Текст] / A. Domarans'ka // *Sociologija: teorija, metody, marketyng.* – 2015. – №2. – S.52–69.
13. Il'ganajeva V. O. *Bibliotekna osvita: nova paradygma rozvytku* [Текст]: monografija / V. O. Il'ganajeva; Nac. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernads'kogo. – Kyj'v: Red. zhurn. «Biblioteknyj visnyk», 1996. – 253 s.
14. Karakoz O. O. *Cenzura v publicznykh bibliotekah Ukrainy, 1917–1939 rr.* [Текст]: monografija. – Kyj'v: Vyd-vo Lira-K, 2015. – 180 s.
15. *Koncepcija rozvytku biblioteknoi' spravy na Ukraini do 2005 r.* [Текст]: proekt / M. I. Senchenko (golova nauk. kolektyvu) ta in.; M-vo kul'tury Ukrainy; AN Ukrainy. – Kyj'v, 1992. – 16 s.
16. Kushnarenko N. M. *Bibliotekne krajeznavstvo: teoretyko–metodologichnyj aspekt* [Текст]: avto-ref. dys. ... d-ra ped. nauk: 05.25.03 – bibliotekoznavstvo i bibliografiznavstvo / Kushnarenko Natalja Mykolai'vna; MDIK. – Moskva, 1993. – 33 s. – (Ros. mova).
17. Murahovs'kyj A. L. *Conceptual'ni zasady derzhavnoi' polityky Ukrainy v galuzi knygovydannja ta knygo rozpovsjudzhennja* [Текст]: avto-ref. dys... kand. nauk iz soc. komunikacij: 27.00.03 / Murahovs'kyj Anatolij Leonidovyh; Harkiv. derzh. akad. kul'tury. – Harkiv, 2015. – 18 s.
18. Noval's'ka T. *Ukrai'ns'kyj chytach u bibliotekoznavchyx doslidzhennjah (kinec' XIX – poch. XXI st.)* [Текст]: monografija / T. Noval's'ka. – Kyj'v, 2005. – 252 s.
19. Pashkova V. S. *Intelektual'na svoboda ta dostup do informacii' v bibliotekah: zarubizhnyj dosvid* [Текст] / V. S. Pashkova; Mizhnarodn. fond «Vidrodzhennja»; Ukr. bibliotekna asociacija; Kyj'vs'k. derzh. in-t kul'tury. – Kyj'v: Afina, 1996. – 48 s.
20. Pashkova V. S. *Nacional'ni bibliotekni asociacii': 1870–2008* [Текст]: monografija / V. S. Pashkova. – Harkiv: Akta, 2009. – 336 s.
21. Petrova L. G. *Social'no–ekonomichni aspekty rozvytku bibliotek Ukrainy u suchasnykh umovah* [Текст]: avto-ref. dys. ... d-ra ped. nauk: 07.00.08 / Ljudmyla Grygorivna Petrova; Harkivs'ka derzh. akademija kul'tury. – Harkiv, 2006. – 45 s.
22. *Postkommunisticheskie transformacii: vektory, izmerenija, sodержanie* [Текст] / pod red. O. D. Kucenko, S. S. Babenko. – Har'kov: Izd. centr Har'kov. nac. un-ta im. V. N. Karazina, 2004. – 418 s.
23. Senchenko M. *Svitove knygovydannja i vypusk tvoriv druku v Ukraini* [Текст] / M. Senchenko // *Visn. Kn. palaty.* – 2003. – №4. – S.3.
24. Rajt E. O. *Jak buty antykapitalistom u XXI stolitti* [Текст] / E. O. Rajt // *Sociologija: teorija, metody, marketyng.* – 2016. – №4. – S.13–19.

25. Slobodjanyk M. S. Naukova biblioteka: evoljucija struktury i funkcij v period osvjoennja informacijnyh tehnologij [Tekst]: avtoref. dys. ... d–ra ist. nauk / Myhajlo Semenovyh Slobodjanyk; NAN Ukrainy, CNB im. V. I. Vernads'kogo. – K., 1995. – 45 s.

26. Slobodjanyk M. S. Naukova biblioteka: evoljucija struktury i funkcij [Tekst]: monografija / M. S. Slobodjanyk; Nac. b–ka Ukrainy im. V. I. Vernads'kogo. – K., 1995. – 268 s.

27. Soljanyk A. A. Systema dokumentopostachannja bibliotechnyh fondiv: zakonimnosti rozvytku [Tekst]: monografija / A. A. Soljanyk; Harkiv. derzh. akad. kul'tury. – Harkiv: HDAK, 2005. – 230 s.

28. Soljanyk A. A. Systema dokumentopostachannja fondiv bibliotek Ukrainy: teoretyko–metodologichnyj aspekt [Tekst]: avtoref. dys. ... d–ra ped. nauk: 07.00.08 / Soljanyk Alla Anatolii'vna; Harkiv. derzh. akad. kul'tury. – Harkiv, 2006. – 45 s.

29. Statut derzhavnoi' ustanovy «Ukrai'ns'kyj instytut knygy» [Elektronnyj resurs]: zatv. nakazom M–va kul'tury Ukrainy 30 grud. 2016 r., №1276. – Rezhym dostupu: http://195.78.68.75/mcu/control/uk/publish/article?art_id=24_5224945&cat_id=245224937

30. Strategichnyj plan IFLA, 2016–2021 [r.r.] [Elektronnyj resurs]: pryjnjato Pravlinnjam IFLA, gruden' 2015 r. / perekl. z angl. Kn. palaty Ukrainy. – Rezhym dostupu: www.ukrbook.net/ifla.pdf /– Nazva z ekrana.

31. Strategija rozvytku bibliotechnoi' spravy v Ukraini do 2025 roku «Jakisni zminy bibliotek zadlja zabezpechennja stalogo rozvytku Ukrainy»: proekt [Elektronnyj resurs] // Liga. Zakon: Glavnyj pravovoj portal Ukrainy. – Rezhym dostupu: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/NT1592.html. – Nazva z ekrana.

32. Srednesrochnaja programma, 1992–1997 IFLA [Tekst] / sost.: Prof. bjuro IFLA; red. K. Houpp. – Gaaga: IFLA, 1992. – 105 s.

33. Cinnisna skladova modernizacijnyh procesiv u suchasnomu sociumi Ukrainy [Tekst] / [Balakirjeva O. M., Gejec' V. M., Sidenko V. R. ta in.]; NAN Ukrainy, DU «In–t ekon. ta prognozuv. NAN Ukrainy». – Kyi'v, 2014. – 340 s.: tabl., rys.

34. Shvecova G. M. Dokument i knyga v systemi social'nyh komunikacij [Tekst]: avtoref. dys. ... d–ra ist. nauk: 07.00.08 / Shvecova Galyna Mykolai'vna; Nac. b–ka Ukrainy im. V. I. Vernads'kogo. – K., 2002. – 32 s.

35. Shemajeva G. V. Elektronni resursy bibliotek Ukrainy v systemi naukovykh komunikacij [Tekst]: monografija / G. V. Shemajeva; Hark. derzh. akad. kul'tury. – Harkiv: HDAK, 2008. – 289 s.

Kobyjcha N. I., PhD candidate of cultural studies, senior lecturer of the chair of social communications and information studies, Kyiv National University of Culture and Arts (Ukraine, Kyiv), shtefanka@ukr.net

Library funds of Ukraine in terms of intellectual freedom and freedom of information access

The article describes modern practical and methodological approaches to the study of the development of funds of libraries in Ukraine under conditions of intellectual freedom and free access to information. An attempt has been made to investigate the problem of the funds of libraries in Ukraine as the main component of the functioning of the library system. The basic parameters of library funds in modern Ukraine are analyzed. The development of funds of libraries of Ukraine, their realization of state policy in the field of book publishing and book distribution is substantiated. The statistics on book publishing in Ukraine are presented. The main scientific works, which actualize the research problem, are considered.

Keywords: funds, library funds study, information access.